

'Vandaag bent u waarschijnlijk ook het doelwit van allerlei samenzweringen' P26

Opinie & Debat

Meer opinie? Kijk op [Volkskrant.nl/opinie](https://volkskrant.nl/opinie)

Complete lockdown

COLUMN **OP ZEE**

Hoe de pandemie van zeeschepen gevangenis maakt.

De lockdown is compleet, maar dat was allang zo op de oceaan: daar wachten tienduizenden zeelui op de dag dat ze weer aan wal mogen. Ze zijn onzichtbaar en komen vaak uit verre landen, daarom hoor je er weinig over, ze zijn de raderen van de goederenstroom die iedereen voor lief neemt. Ook de Kerst brengen ze door in hun drijvende gevangenis en voor sommigen is dat de tweede keer.

Kapitein Kees Wiersum zoekt houvast op de brug als we via onvaste verbindingen bellen; hij heeft een verontrustend schema. Vertrokken uit Port Angeles (Washington) navigeert hij over een wilde zee naar Nanjing, 'een oversteekje' in de wintertijd, met een verwachte aankomst op Oudejaarsdag. Dan Rusland, dan Korea, en al die havens zijn of gaan op slot. Het is de vraag of hij zijn 40-jarig huwelijk thuis kan vieren. Dat is in februari.

Vervelend. Maar vervelender is het als je een matroos uit de Filipijnen bent met een tienmaandscontract dat allang is uitgediend, en nergens meer van boord mag, laat staan naar huis. Kees' bemanning telt twintig koppen en veertien zijn Filipijns. 'En de havens werken door alsof er niks aan de hand is, 24/7, daar wordt gewoon de normale druk gezet op de schepen. Het is maandenlang werken, werken, werken; nergens kun je meer een boodschap doen, een biertje halen of gewoon een wandeling maken. Eigenlijk zijn we opgesloten.'

Met het tijdelijk wijken van het virus leken de ergste aflossingsproblemen verholpen, maar nu spelen de tweede en de derde golf over ze heen. 'Korea gaat dicht, China en Hongkong waren al dicht, Australië is dicht... het is heel moeilijk om nog van bemanning te wisselen.'

En de zeelui hebben geen keus, voor hen tien anderen, ze onderhouden hele families aan de wal. Zijn reder probeert ze te helpen waar het kan, maar Kees weet ook van contracten met de bepaling dat iedereen aan boord moet blijven, 'dat mag niet en toch gebeurt het'.

En niemand die het ziet. 'Out of sight, out of mind', zegt Joselito Pedaria vanuit Cebu op de Filipijnen, waar hij als vakbondsmannenzeevarenden bijstaat. Op de oceanen werken 200 duizend man, schat hij, die door een andere 200 duizend moeten worden afgelost - een drijvende stad. 'Normale mensen op land weten dat niet, voor hen is het geen probleem.'

Het probleem van normale mensen op land is dat ze hun kerstcadeaus een dag te laat bezorgd krijgen, zeg ik, en Joselito grimlacht. 'De bemanningen blijven werken aan boord, daarom kunnen de mensen op de wal thuis blijven tijdens deze pandemie. Ik zou willen dat ze dat begrepen.'

Kapitein Kees Wiersum.

Zwaveladingschip Pauwgracht.

Kapitein Joris van Vuuren, in New Orleans.

Op de oceanen werken 200 duizend zeelui, een drijvende stad

De meesten komen uit de Filipijnen, Sri Lanka, Bangladesh of Oekraïne. 'Veel, niet allemaal, zijn bang om te klagen omdat ze aan de lange termijn denken, aan hun baan en inkomen.' Daarom ook laten ze het praten met de krant liever over aan hun kapitein. De Verenigde Naties roepen op om de zeelui tot *key workers* te verklaren, opdat ze vrijgeleide krijgen, 'maar de nationale overheden reageren traag'. Hij kent matrozen die nu al negentien maanden aan boord doorbrengen.

Om de zeevaart zweemt nog steeds de romantiek van Jan de Hartog (al was zijn *Hollands Glorie* ook een aanklacht tegen uitbuiting), van Jan Jacob Slauerhoff, de scheepsarts die de tijd had zijn lente-eiland te ontdekken, en van Biesheuvel, 's nachts tegen de reling hangend in *Brommer op zee*. Maar wie nu nog gaat varen, zegt kapitein Joris van Vuuren, 'moet er echt van houden', of uit een land komen waar nauwelijks wat te verdienen valt.

Als hij de satelliettelefoon opneemt, staat Joris op de brug van zwaveladingschip Pauwgracht, onderweg van Zhangjiagang naar New Orleans. Kalme zee, zonnig weer, maar ook hij heeft zorgen over de bemanning: achttien man waarvan elf Filipijns, 'een groepje zit hier al bijna een jaar aan boord. Die mannen komen vragen: nou kapitein, kunnen we naar huis, en het erge is: ik kan geen datum noemen. Nog zes weken, nog acht weken... er is niets waarop ze zich kunnen richten.'

In de jaren van zijn zeeman-schap, een half leven, is het vak al zo veranderd: vrijuit passagieren is er nauwelijks nog bij. De schema's zijn strak, en sinds 9/11 blijven bemanningen langer aan boord. 'Er was al sprake van een soort lockdown', zegt hij, en nu worden zeelui als coronagevaar gezien, ook al zijn ze continu in quarantaine.

'De scheepvaart is sowieso uit zicht gedreven. Er was een tijd dat iedereen wel een verre oom had op zee, nou, dat is voorbij.'

Zo schuiven al die schepen als schimmen over de wereldzeeën, ten dienste van een onstilbare economie. 'Alleen de havens zijn ons trouw', dichtte Slauerhoff, maar ook die waarheid is met de tijd vergaan.

Toine Heijmans
t.heijmans@volkskrant.nl

COMMENTAAR

V

Altijd een ander

De omgang van de overheid met de kinderopvangtoeslag is onthutsend. Tijd voor een hersteloperatie.

De parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag was er niet op uit om individuele schulden aan te wijzen. Dat zou de aandacht maar afleiden van de kern van de zaak: het falen van de overheid op alle niveaus. Niemand heeft in 2013 besloten dat het tijd was om tienduizenden gezinnen in grote elende te storten. Het is toch gebeurd, omdat te veel mensen de signalen niet zagen, de waarschuwingen negeerden en te lang bleven vasthouden aan de letter van de wet zonder oog voor de gevolgen op individueel niveau. Dat verwijt treft de Belastingdienst, het ministerie van Sociale Zaken en een reeks bestuursrechters die de zaken behandelden. En ook de meerderheid van de Tweede Kamer zelf, die de uitvoerende ambtenaren opzadelde met een onwerkbaar stelsel. Diezelfde Kamer kreeg al in 2014 signalen over torenhoge terug-

Compensatie kan nu geen dag langer wachten

vorderingen maar sloeg daar onvoldoende op aan. En zo voelde niemand zich uiteindelijk verantwoordelijk. In de woorden van commissievoorzitter Chris van Dam: 'Heel veel mensen hadden andere keuzes kunnen maken, maar er was altijd een ander die een stap moest zetten.'

De vraag wie de politieke verantwoordelijkheid moet nemen, zal het Binnenhof nog wel even in de greep houden. Belangrijker is dat de Kamer nu richtlijnen opstelt om herhaling te voorkomen. Drie opdrachten staan voorop. Eén: de kloof tussen de werkvloer bij de uitvoeringsorganisaties en de wetgevende macht moet drastisch verkleind. Als uitvoerende ambtenaren eerder hun ervaringen hadden kunnen delen met de beslissers, had er jaren eerder kunnen worden ingegrepen.

Twee: zo snel mogelijk moet de overheid stoppen met het maandelijks overmaken van grote sommen geld aan juist de minder draagkrachtige groepen, volgens regels die vrijwel niemand begrijpt en zonder enige controle vooraf. Het is een recept voor grote ongelukken.

De aanstaande kabinetsformatie is dé gelegenheid om er werk van te maken. Alleen de derde opdracht kan inmiddels geen dag langer meer wachten: volledige compensatie van alle gedupeerden. Als het echt niet lukt met maatwerk, en daar begint het op te lijken, dan nu eindelijk maar eens met een groot gebaar.

Raoul du Pré

STEKEL

Ondertussen in de Paasstal

Van alle geloofsgemeenschappen is de rooms-katholieke veruit de lenigste. In de pogingen de mensen binnen te krijgen, blijkt altijd overal een mouw aan te passen. Dat vermogen sleepte de kerk door twintig eeuwen heen. De oude Petrus zou raar opkijken van al die kerstbomen, heiligenbeelden en crucifixen in zijn kerken. De jaarlijkse carnavalsmis in de Sint Jan in Den Bosch - de liederlijke menigte die nog even snel

een hostie komt halen - was in die wendbaarheid altijd het hoogtepunt. Maar het kon dus nog beter, weten we nu de Bossche plebaan heeft besloten dat het zo jammer is dat de parochianen de levende Kerststal dit jaar niet kunnen bezoeken. Daarom blijft-ie tot en met Pasen staan: 'We zetten er gewoon wat hazen bij.' Met die volgende twintig eeuwen komt het ook wel goed.

Raoul du Pré